

ACADEMICIANUL ION DRUȚĂ – SCRIITOR CARE NE REPREZINTĂ NEAMUL

*Acad. Gheorghe DUCA,
președinte al Academiei de Științe
a Moldovei*

ACADEMICIAN ION DRUTA – THE WRITER THAT REPRESENTS OUR PEOPLE

Ion Druta Year that we celebrate in 2008 is just a frame of time from an epoch, that has the destiny to remain forever as Ion Druta's epoch, complex and controversial, build up from rebellions and censor, fight and obedience, victories and defeat, truth and lies, good and evil, faith and atheism. In this dramatic epoch was made the attempt to suppress of a veritable *poet in prose* – Ion Druta, who in equal manner mark and express her.

Scriitorul Ion Druță, mare creator de metafore și simboluri nemaîntâlnite, care, datorită originalității lor exprese, de multe ori nu pot fi traduse în alte limbi ale lumii, a devenit el însuși persoana care s-a învrednicit de cele mai alese figuri de stil. Pornind de la celebrul îndemn al maestrului – *Să ne trăiască păsările tinereții noastre!*, vom spune că toți cei 80 de ani ai lui Ion Druță se călătoresc ca păsările în zboruri nesfârșite către stele, configurând impetuos o epocă – *epoca lui Ion Druță*.

Din perspectiva selecției valorice pe care o face istoria, această sintagmă caracterizează exact și sugestiv viața și creația scriitorului în raport și în context cu viața poporului său din perioada postbelică. Or, așa cum remarca Vasile Coroban, Ion Druță a creat în proza noastră strălucite tablouri plastice pline de viață.

Anul Ion Druță, pe care îl traversăm în 2008, nu este decât un segment de timp trecător dintr-o epocă, hărăzită a rămâne înscrisă pe răbojul valorilor naționale.

Epoca lui Ion Druță, complexă și controversată, este într-adevăr una a contrariilor, constituindu-se din răzvrătire și cenzură, luptă și cedare, victorii și eșecuri, adevăr și minciună, bine și rău, credință și ateism. În această dramatică epocă s-a încercat suprimarea unui veritabil *poet în proză* – Ion Druță care, în egală măsură, o marchează și o exprimă.

Las pe seama criticilor literari și de artă să se pronunțe asupra subtilităților de ordin estetic și filozofic ale creației druțiene. Țin să subliniez doar

Fenomenul artistic Ion Druță. Monografie colectivă internațională. Coordonator acad. Mihail Dolgan Chișinău, Tipografia Centrală, 2008.

că prozatorul, dramaturgul și eseistul Ion Druță a reușit să revoluționeze literatura, dramaturgia, întreg fenomenul cultural al timpului prin mesajul său umanist și creștin, dar și prin modelu-i narativ de mare autenticitate, printr-un lirism și psihologism profund național. Pe parcursul a cinci decenii, Ion Druță a ilustrat cu măiestrie prin opera sa adevărata frumusețe a sufletului omenesc și spiritualitatea poporului nostru, întemeiată pe tradiție și creștinism.

Scriitorul îndrăgit al moldovenilor a dat dovadă nu numai de talent scriitoricesc și de capacitatea de a crea veritabile valori estetice, ci și de multă bărbăție, de mult spirit combativ. El a avut curajul să pledeze cauza națională într-o vreme când cei care se opuneau deschis regimului totalitar erau nespuse de puțini.

Să dăm Cezarului ce-i al Cezarului și să amintim aici că în discursul său, rostit în anul 1965 la Congresul Uniunii Scriitorilor de la Chișinău, Ion Druță a spus clar și tranșant: „*Pentru o limbă cu rădăcinile latine ar fi firesc să se treacă la alfabetul latin*”. Este adevărat că revenirea la alfabetul latin s-a reușit abia după un sfert de veac, în anul 1989, dar tot atât de adevărat este și faptul că anume scriitorul Ion Druță, cu autoritatea numelui său, a înclinat balanța în favoarea mișcării de eliberare națională. Și creația sa, de asemenea, a constituit o expresie a rezistenței naționale și spirituale.

Trebuie să recunoaștem și faptul că opera academicianului Ion Druță a fost o școală excepțională pentru câteva generații de conaționali de-ai săi, cu impact asupra altor popoare, dovadă fiind și suc-

cesul montării pieselor druțiene, inclusiv de către cunoscutul regizor Ion Ungureanu în colaborare cu ilustrul compozitor Eugen Doga, pe diferite scene ale lumii: la Moscova, Riga, Varșovia, Paris ș.a.

În scrierile sale, dar, mai cu seamă, în dramaturgie și eseistică, Ion Druță a abordat problema acută a menținerii echilibrului ecologic întru evitarea unor cataclisme naturale, probleme ce suspendă și acum, aidoma sabiei lui Damocle, peste Republica Moldova, peste Europa, peste Terra. Ca un îndurerat fiu al acestui meleag, Ion Druță a pus într-o legătură organică – și metaforică, și simbolică, și mitică, dar și de un dur realism – ecologia naturii și ecologia sufletului omenesc.

Comunicându-ne, prin opera sa artistică, o *experiență umană esențială*, vorba cunoscutului teoretician literar Adrian Marino, activitatea scriitorului-academician Ion Druță este edificatoare și pentru conceptul european de societate bazată pe cunoaștere, concept pe care actualmente îl promovează Academia de Științe a Moldovei. Participarea la conferințele de rezonanță internațională, inițierea editării unor cărți valoroase ale scriitorilor „nedreptățiți”, realizarea monumentului *Lumânarea Recunoștinței*, contribuția la deschiderea complexului muzeistic *Constantin Stere* de la Cerepcău, lansarea valorosului proiect internațional *Dinastia Cantemir* în 8 volume, sunt parte a demersului științific și cognitiv neîntrerupt pe care Ion Druță îl promovează de-a lungul anilor.

Lucrarea colectivă *Fenomenul artistic Ion Druță*, întocmită, coordonată și redactată de academicianul Mihail Dolgan, este una impunătoare prin volum, prin mulțimea multicoloră a judecăților de valoare emise în legătură cu scriitorul cercetat, prin substanța-i științifică autentică și solidă. Ea vede lumina tiparului în prestigioasa colecție *Academica* și propune cititorului de toate gradele cele mai pertinente exegeze despre creația polifonică a scriitorului, exegeze ale unor avizați savanți, critici și istorici literari, teatrologi și esești din circa zece țări. Cartea înglobează texte de o mare varietate de genuri și specii, de formule și modalități – de la studii și articole de problemă până la portrete și eseuri, de la polemici și scrisori particulare până la dedicații poetice, de la poeme personale până la discursuri aproape necunoscute publicului cititor. De asemenea, cititorul va avea prilejul să ia cunoștință de un amplu *Curriculum Vitae* al scrii-

torului, însoțit de comentarii critice pertinente și documentate, cu un extraordinar set de fotografii color și alb-negru, cu un *Indice de nume* și cu un original CD care cuprinde selecții din discursurile și lecturile lui Ion Druță în interpretarea celor mai talentați actori, precum și secvențe din spectacolele celebre.

Valoarea monografiei colective cu caracter internațional *Fenomenul artistic Ion Druță* mai rezidă și în faptul că ea nu ocolește nici obiecțiile critice aduse de unii autori creației druțiene, lucru, în general, firesc într-o societate democratică (cel puțin după 1989). Timpul, desigur, *va alege grâul de neghină*, ca să recurgem la o altă metaforă celebră a scriitorului Ion Druță, lansată public la Marea Adunare Națională de la Chișinău, în anul 1989. Cert rămâne faptul că membrul titular al Academiei de Științe a Moldovei Ion Druță, Președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (1987), Membru de onoare al Academiei Române (1990), prin viața și opera sa bogată, variată și zbuciumată, ne permite să parcurgem – pe calea imaginii artistice inspirate– o întreagă *epocă* a republicii, cu suișurile și coborâșurile ei, cu contradicțiile și confruntările de idei, cu oamenii ei dârji și dornici de adevăr.

Valentina Rusu-Ciobanu. *Ion Druță*. 1972. Ulei, tempera și vopsea de bronz pe pânză